

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

KOGUKONDADE LÕIMUMINE

RITA-RÄNNE TP5

Detsember 2018

RITA-RÄNNE
projekt

RITA-RÄNNE projekt aitab välja töötada teaduslikult põhjendatud innovaatilisi lähenemisi rände ja lõimumise protsesside juhtimiseks Eestis, eesmärgiga aidata kaasa majanduse arengule ja ühiskonna sidususe suurenemisele

Noorsootöö võimalused kogukondade lõimumisel sisserände taustaga inimeste toetamiseks

Merle Linno

SISSEJUHATUS

Noorsootöö on noorsootöö seaduse (RT I, 2010, 44, 262) järgi tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, võimaldades noorel vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse ja tööväliselt tegutseda; noorsootöö korraldamise juures on oluline noortega koos tegutsemine ja võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõtetest lähtumine (täpsemalt Noorsootöö seadus § 4). Noorsootöö katusmõistega tähistatakse väga palju erinevaid tegevusi, üks neist on rahvusvaheline noorsootöö. Rahvusvaheline noorsootöö hõlmab endas laia hulka erinevaid kultuuridevahelise õppimise tegevusi: noorsoovahetused, rahvusvahelised projektid, rahvusvahelised laagrid, Erasmus+ rahastatav Euroopa vabatahtlik tegevus jne. Lisaks veel erinevad tegevused (projektid, programmid, laagrid), mida teostatakse erinevate noorte lõimumise eesmärgil. Noorsootöös on juba viidud ellu erinevaid tegevusi ja ettevõtmisi, mille puhul on näha, et nad toetavad lõimimist ja sisserände taustaga inimeste kohanemist kogukondades.

Rahvusvahelise noorsootöö tegevuste mõju noortele, kes tegevustes osalevad, hinnati 2015-2017 toimunud Erasmus+ projekti „Boost your possibilities – Youth Centres for youth mobility and intercultural learning“ raames rahvusvahelises võrdlevas uuringus „Impact of Internationality“. Uuring viidi läbi Eestis, Soomes ja Sloveenias. Tulemused olid erinevates riikides sarnased ning nendest on teada, et rahvusvahelistes noorsootöö tegevustes osalenud noored hindavad kõrgelt selliste tegevuste mõju oma isiklike, sotsiaalsete ja kultuuridevaheliste pädevuste arengule¹. Uurimuses osalenud Eesti noored märkisid, et rahvusvaheliste noorsootöö tegevustes osalemine on tõstnud nende tolerantsust teiste riikide ja kultuuride suhtes². Noorsootöötajad peavad noorte tolerantsuse kasvu toetavaks

¹ Uurimuses kasutati pädevuste määramisel Tomi Kiilakoski (2015) lähenemist, täpsemalt Kiilakoski, T. (2015). Desk Research: Youth work, Volunteering, Recognition and Employability. Defining and recognizing competences. <http://www.alliance-network.eu/wp-content/uploads/2014/12/IVE-Desk-Research-Report-Output-1.pdf>

² Uurimuse eesti keelne raport: Linno, M (2016). Projekti „Boost your possibilities - Youth Centres for youth mobility and intercultural learning“ uurimuse „Impact of Internationality“ raport. https://ank.ee/wp-content/uploads/2017/03/Impact-of-Internationality_uurimusraport_Eesti_2016.pdf ja lõppraport: Gretschel, A., Cupar, T., Linno, M., Kiilakoski, T., Hästbacka, N., Korhonen, A. (2017). Studying the impact of international

just Euroopa Vabatahtlike Teenistuse pakutavat võimalust minna ise vabatahtlikuks kui vabatahtlike vastuvõtmist noortekeskustes, milles nähakse ka olulist rolli kohaliku kogukonna tolerantsuse tõstmisel³. Rahvusvaheliste noorsootöötegevuste läbi viimine on Eesti eri piirkondades erinevalt levinud, 2015. aastal Eesti ANK poolt läbiviidud küsitlusest selgus, et osalenud 29st noortekeskusest (35 % Eesti ANK liikmetest) tehakse rahvusvahelist noorsootööd 19 noortekeskuses⁴. Seega on noorsootööl suur potentsiaal inimeste sallivuse tõstmisel, kuna selle tegevusväli on noorte inimeste argipäevas, kohad (noortekeskused, huviklubid jne) aga asuvad kogukondades, on normaliseeritud ja tavalised, seega on noorsootöö tegevuste kaudu võimalik toetada nii noorsootöötegevustes adressaatide ehk noorte eneste teadlikkust, aga ka nende kogukondade sallivust, kus noorsooasutused asuvad ning millega noored seotud on.

Käesolevas raportis anname ülevaate mõningatest noorsootöötegevustest, mida hinnatakse heade praktikatena.

Euroopa Vabatahtlike Teenistus⁵

Euroopa Vabatahtlike Teenistus (EVS) on noortele vanuses 17-30 pakutav võimalus kogeda vabatahtlikuna töötamist mõnes Euroopa riigis just temale huvipakkavas valdkonnas ning tutvuda selle riigi keele, inimeste ja kultuuriga. Eestis on EVS vastuvõtjaks Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (Eesti ANK). Eesti noortekeskustel on kogemusi mõlematpidi toimuva EVSga: noorte välismaale saatmisega ja vabatahtlike vastuvõtmisega. EVS abil Eestisse tulnud vabatahtlikud on olnud pärit erinevatest riikidest, peamiselt küll Euroopast, ent näiteks üks väikeses peamiselt eesti keelses Lõuna-Eesti piirkonnas asuv noortekeskus on teadlikult võõrustanud rohkem vabatahtlikke Ida-Euroopast ning ka endistest nõukogude liidu riikidest, et luua oma piirkonna noortele mitmekesisemaid kultuuridevahelise õppe kogemusi, muuta inimeste eelarvamusi venekeelsete inimeste suhtes ning nõ tuua Lõuna-Eestisse natukene slaavi kultuuri. Noorsootöötajate hinnangul on rahvusvaheline noorsootöö rikastanud nende kogukonda ja tervet piirkonda üldiselt ning nad on kogenud, et erinevuste paljusus kogukonnas tekitab maailma vastu uudishimu, mitte hirmu ja võõristust.

youth work. Towards developing an evaluation tool for youth centres.

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/studying_the_impact_of_international_youth_work_www_78_pages.pdf

³ Kalmus, B. (2016). Rahvusvaheline noorsootöö – noorsootöötajate kogemus. Bakalaureusetöö.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51937/kalmus_birgit_ba_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁴ Kõiv, K. (2015). Rahvusvahelise noorsootöö hetkeseis noortekeskustes. Küsitluse raport. Eesti ANK

⁵ Euroopa Vabatahtlike Tegevuse ülevaade põhineb 2017/18 õppeaasta kevadsemestril Tartu Ülikooli sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika magistriõppe üliõpilaste läbi viidud kvalitatiivsel uurimisel aine „Sotsiaaltöö hindamine ja tööalane toetus“ raames.

Tegevused, milles EVS vabatahtlikud osalevad noortekeskustes on seotud noorsootöötegevustega ning erinevad olenevalt konkreetsete keskuste spetsiifikast, aga üldiselt on kogemusi näiteks pilliõppe, keeleõppe, kokandusringi vmt ettevõtmistega. Kuna tegemist on avatud ringidega, on nende poolt korraldatavates tegevustes võimalik osaleda tervel kogukonnal, noorsootöötajad tõid näiteid selle kohta, kuidas EVS vabatahtlike korraldatud tegevustes osalevad ka teised inimesed, mitte ainult noortekeskuse tegevustesse hõivatud noored. Räägiti erinevate keelte õpetamisest: nii inglise keele kui ka erinevate teiste keelte (itaalia, hispaania, rootsi) õpetamisest, mis on olnud seotud vabatahtlike päritoluga. Ühes noortekeskuses osalesid intervjuude läbiviimise hetkel keeleõppes inimesed vanuses 14-60. Keeleõppe puhul toodi välja, et tegemist on nn kooliformaadiga, mis tasandab erinevused osaliste vahel, mistõttu saab toimuda erinevast rahvustest ja erinevas vanuses inimeste koosolemine ning vastastikkune õppimine ja õpetamine. Lisaks korraldatakse ka riike ja kultuure tutvustavaid õhtuid, nt filmiõhtuid, mis on samuti suunatud kogukonnale, mitte ainult kitsalt noortekeskuste tegevustes osalevatele noortele.

Noorsootöötajad nimetasid EVSi positiivse mõjuna seda, et nad näevad, et kogukond on välismaalastega harjunud ning ei võõrista inimesi teise nahavärvi või keele pärast (kõigis nendes noortekeskustes, kus intervjuud läbiviidi, oli EVS kogemus juba rohkem kui 10 aastat). See on märk sellest, et kogukond on avatud ning suurema tõenäosusega valmis lõimima sisserände taustaga inimesi ka tulevikus.

Vabatahtlike vastuvõtmise kõrval pakub EVS võimalusi koostöös teiste riikide noortekeskustega saata Eesti noori vabatahtliku teenistusse. Seda kogemust noortele hindasid noorsootöötajad samuti väärtuslikuks, vahendades noorte arvamusi, mille kohaselt ise EVS-s osalemine on olnud elu ja maailmavaadet muutvad kogemused. EVSi kaudu välismaale vabatahtlikuks minemist nähti pigem kui õppimise motivaatorit, sest parema keeleoskuse ja paremate õpitulemustega noortel on suurem võimalus osutada valituks EVSi. Sellise meetme puhul on mõju kogukonnale kaudsem, sest kogukonna liikmed ei saa sama kogemust, vaid õpivad noorte kogemuste vahendamise kaudu.

Lõimumist toetavad noorsootöötegevused

Noorsootöötegevuste eesmärk on tõsta noorte inimeste aktiivset osalemist ühiskonnaelus, mistõttu pööratakse eraldi tähelepanu noorte omaalgatuslike projektide toetamisele. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus viib alates 2016. aastast läbi noorte omaalgatuslike ideede toetuseks konkursi „Nopi üles“, millest antakse toetust projektidele, mis panustavad kohaliku kogukonna arengusse. Projektid ei pea olema seotud ainult erinevast rahvustest pärit noorte lõimimise või kultuuridevahelise õppe kogemuse jagamisega, aga 2018. aastal korraldati eraldi toetusvoor lõimumist toetavatele projektidele. Selle raames korraldati erinevaid tegevusi, nt korraldasid Kehra ja Anija noored „lõimumispeo“. Paide noored

tutvustasid erinevate rahvuste kööke, kaasates Eestis elavad välismaalasi oma rahvuskultuure tutvustama. Koosa noortekeskuses korraldati projekt „Jalgpall on võrratu“, mis pakkus võimalusi ühiselt jalgpalli mängida eesti keelt ja vene keelt rääkivatele noortele. Keilas korraldati projekt „Kultuurvahetus läbi breiktantsu“, kus ühistes trennides käisid koos eesti keelt ja vene keelt rääkivad noored, trenne viis läbi sloveenlasest juhendaja. Lüganuse valla noortekeskus korraldas projekti „Üks kodukoht erinevad rahvused“ eesmärgiga pakkuda piirkonnas elavatele eesti ja vene keelega noortele koostegutsemise võimalusi. Nemad toovad oma projekti kirjelduses välja raskused noorte kaasamisel, kuna eesti ja vene keelsed noored on pigem harjunud eraldi tegutsema, ent jõuavad siiski järeldusele, et vaatamata keerukustele saab pidada projekti õnnestunuks, sest erinevat keelt rääkivate noorte vahel suurenesid kontaktid ja ühistegevused projekti tulemusena. Toimusid ka projektid, mida viidi läbi Eesti erinevate piirkondade noortekeskuste partnerluses, näiteks Narva ja Hiiumaa, Paikuse ja Ahtme kooliraadio, Ahtme gümnaasiumi ja Tarvastu gümnaasiumi.

Kui „Nopi üles“ lõimumist toetavad projektid on olnud eelkõige noortele endile suunatud, kus tegeletakse just noortele huvipakkuvate tegevustega (lisaks eelloetletutele veel näiteks liitreaalsus prillid, LARP), siis ühe väikelinna noortekeskuses toodi näitena noorte omaalgatus projekti, mis lõimis nii eri rahvusest kui erinevas vanuses inimesi. Projekti eesmärk oli saada ülevaade sellest, milliste rahvuste esindajad nende väikelinnas elavad. Noored kogusid kokku info ning võtsid kontakti erinevate rahvuste esindajatega ja kutsusid neid noortekeskusele tutvustama oma kultuuri ja kombeid, koos toitu tegema. Noorsootõtaja hinnangul oli selle projekti kasuteguriks lisaks sellele, et noored ise õppisid tundma erinevaid kultuure ka see, et linnas elavad teisest rahvusest inimesed said teadmise noortekeskusest ja kogemuse osalemisest, mis võimaldab neil ka edaspidi osa võtta tegevustest, mida korraldatakse.